

دانشگاه علوم پزشکی اراک
مرکز آموزشی درمانی ولی عصر (عج)

راهنمای نحوه جمع آوری نمونه بیمار

دستورالعمل های نمونه گیری

دستورالعمل جمع آوری نمونه ادرار تمیز در خانم ها (کشت ادرار):

ظرف ادرار را آزمایشگاه تحویل بگیرید

حداقل ۳ روز از مصرف آنتی بیوتیک گذشته باشد.

۱- بهترین نمونه جهت تشخیص عفونتهای ادراری، نخستین نمونه ادرار صبحگاهی است که حداقل هشت ساعت در مثانه مانده و تغلیظ شده است.

۲- پیش از انجام آزمایش از نوشیدن مقادیر زیاد آب و سایر مایعات اجتناب نمایید.

۳- دستهای خود را کاملا با آب و صابون به خوبی شسته و خشک نمایید.

۴- درب ظرف ادرار را با احتیاط باز کنید. تحت هیچ عنوان دستهای شما نباید با سطح داخلی ظرف ادرار یا درب آن تماس پیدا کند.

۵- با یک دست، چینهای پوستی دستگاه تناسلی را از هم باز کرده و با دستمال یکبار مصرف مقعد و پیشابراه را از جلو به عقب تمیز کنید. این کار را دو بار تکرار نمایید. البته در هر بار تمیز کردن از یک دستمال جدید استفاده نموده و دستمال قبلی را دور بیندازید.

۶- درب ظرف کشت ادرار را با احتیاط باز کنید، تحت هیچ عنوان دستهای شما نباید با سطح داخلی ظرف ادرار یا درب آن تماس پیدا کند.

۷- پس از اینکه جریان ادرار شروع شد، قسمت اولیه ادرار (۲ ثانیه اول) را دور ریخته قسمت میانی ادرار را با حجم حداقل ۱۰ میلی لیتر جمع کنید و مابقی را نیز در دستشویی تخلیه کنید.

توجه داشته باشید که ظرف مذکور تحت هیچ عنوان با پوست اطراف ناحیه تناسلی تماس پیدا نکند.

۸- درب ظرف را بسته و آن را به آزمایشگاه تحویل دهید.

۹- در صورتی که نمونه خارج از آزمایشگاه تهیه می شود، لازم است تا به سرعت به آزمایشگاه ارسال شده و تا آن زمان در جای خنک نگهداری شود. بهتر است در صورت امکان شب پیش از نمونه برداری حمام کنید.

دستورالعمل جمع آوری نمونه ادرار تمیز در آقایان (کشت ادرار):

ظرف ادرار را آزمایشگاه تحویل بگیرید

حداقل ۳ روز از مصرف آنتی بیوتیک گذشته باشد.

۱- بهترین نمونه جهت تشخیص عفونتهای ادراری، نخستین نمونه ادرار صبحگاهی که حداقل هشت ساعت در مثانه مانده و تغلیظ شده است.

۲- پیش از انجام آزمایش از نوشیدن بیش از حد مایعات اجتناب نمایید.

۳- دستهای خود را کاملا با آب و صابون به خوبی خشک کنید.

۴- درب ظرف ادرار را با احتیاط باز کنید. تحت هیچ عنوان دستهای شما نباید با سطح داخلی ظرف یا درب آن تماس پیدا کند.

۵- سر آلت را با نوک دستمال مرطوب یک بار مصرف تمیز کنید و دستمال را دور بیندازید. این کار را دو بار تکرار کنید. در صورت ختنه نبودن باید پوست روی آلت به طرف عقب کشیده شود.

۶- مراقب باشید که سر آلت به سطح داخلی ظرف نخورد.

۷- پس از اینکه جریان ادرار شروع شد، قسمت اولیه ادرار (۲ ثانیه اول) را دور ریخته قسمت میانی ادرار را با حجم حداقل ۱۰ میلی لیتر جمع کنید و مابقی را نیز در دستشویی تخلیه کنید.

۸- درب ظرف نمونه را بسته و آن را تحویل آزمایشگاه دهید.

۹- در صورتی که نمونه خارج از آزمایشگاه تهیه می شود، لازم است تا به سرعت به آزمایشگاه ارسال شده و تا آن زمان در جای خنک نگهداری شود.

دستورالعمل جمع آوری نمونه ادرار تمیز در اطفال (کشت ادرار):

- آزمایش باید قبل از شروع مصرف آنتی بیوتیک انجام شود. حداقل ۳ روز از آخرین مصرف آنتی بیوتیک گذشته باشد.

- یک کیسه تمیز و استریل پلاستیکی با اندازه مناسب (Urine bag) بسته به جنسیت طفل حاوی برچسب نام و مشخصات بیمار و شماره قبض بیمار، پنبه، گاز، آب و صابون آماده میکنیم. - درست قبل از نمونه گیری کودک باید تا حد امکان آب نوشیده باشد.

چنانچه کودک را حمام برده و سپس اینکار را انجام دهید بهتر است.

- شیرخوار را به پشت قرار دهید، درحالیکه لگنش به خارج چرخیده، پاهایش از هم دور شده است و زانویش خم هستند. دستکش ها را بپوشید.

- آلت تناسلی خارجی، همانند آنچه در مورد بالغین شرح داده شد تمیز گشته و خشک میگردد.

- کیسه بطوریکه، داخل آن با دستهایمان تماس حاصل پیدا نکند به محل چسبانده میشود.

- طفل را بر روی زانو نشانده تا در کیسه ادرار کند. یا پوشکی را روی کیسه قرار داده و بر تختی که کمی بستر آن بالا برده شده قرار دهید تا تخلیه ادرار آسانتر انجام شود.

- کیسه را بعد از جمع آوری ۱۰ الی ۱۵ میلی لیتر ادرار سریع جدا کنید.

کیسه نباید بیش از یک ساعت به مجرای ادرار متصل باشد.

- درب کیسه حاوی ادرار را خم کرده و با چسب خودش بچسبانید و در یک لیوان قرار دهید.

- در صورتیکه نمونه در خارج از آزمایشگاه تهیه شده است سریعاً (حداکثر ۲۰ دقیقه) به آزمایشگاه منتقل شده و در غیر اینصورت تا چند ساعت در یخچال نگهداری شود.

جمع آوری نمونه ادرار ۲۴ ساعته:

۱. نمونه مورد نظر باید دقیقاً طی ۲۴ ساعت جمع آوری گردد.

۲. در ابتدای جمع آوری نمونه، دفع ادرار را انجام داده و آنرا دور بریزد. زمان را دقیقاً یادداشت نمایید (مثلاً ساعت ۷ صبح).

۳. به مدت یک شبانه روز (۲۴ ساعت) یعنی تا ساعت ۷ صبح فردا تمامی نوبت های دفع ادرار را در ظرف مخصوص جمع آوری کنید.

۴. در طول زمان جمع آوری ادرار باید ظرف جمع آوری دور از دسترس کودکان و در یک جای خنک ترجیحاً در یخچال نگهداری شده و پس از زمان ۲۴ ساعت ظرف را در اسرع وقت به آزمایشگاه تحویل دهید.
۵. اگر در طی این ۲۴ ساعت بر حسب اشتباه ادرار خود را داخل ظرف تخلیه ننمودید حتماً به آزمایشگاه مراجعه نموده و ظرف جدید دریافت کنید.
۶. بهتر است ادرار را مستقیماً به داخل گالن نریزید و از ظروف استریل ادرار جهت اینکار استفاده نمایید.
۷. ظرفی که جهت جمع آوری ادرار به شما داده شده است، حاوی مواد نگهدارنده می باشد. نباید این مواد را خالی و یا آنها را بو کنید.

راهنمای تهیه نمونه مدفوع:

توصیه های قابل ارائه به بیماران:

آمادگی های لازم :

- موادی که برای انجام رادیوگرافی خورده می شوند مانند باریوم و روغن های معدنی ، ملین ها ، آنتی اسیدها ، بیسموت و برخی آنتی بیوتیک ها مانند تتراسایکلین ها حداقل از یک هفته قبل از نمونه گیری مصرف نشده باشند.
- در مواردی که اندازه گیری کمی یا کیفی چربی در مدفوع مورد درخواست می باشد بیمار نباید پیش از جمع آوری نمونه از شیاف استفاده یا مواد روغنی مصرف نماید .
- حجم نمونه مورد نیاز و نکات مهم :
- مقدار نمونه برای آزمایش انگل شناسی و میکروب شناسی در مدفوع قوام دار (جامد) حدود پنج گرم (به اندازه یک فندق) و در مدفوع آبکی پنج میلی لیتر است .
- در صورت مشاهده کرم و هر مورد مشکوک در مدفوع به آزمایشگاه اطلاع داده شود.
- نمونه مدفوع نباید با ادرار یا آب آلوده شود زیرا ادرار می تواند برخی از انگل های فعال را از بین ببرد.
- شرایط نگهداری نمونه ونحوه انتقال :
- بیماران باید نمونه جمع آوری شده را خصوصاً در موارد مشکوک به اسهال خونی بلافاصله به آزمایشگاه ارسال کنند. اگر انجام آزمایش حداکثر تا ۳۰ دقیقه پس از جمع آوری نمونه امکانپذیر نباشد، لازم است نمونه تا زمان انتقال به آزمایشگاه در دمای یخچال (۸-۲ درجه) قرار داده شود.
- برای این آزمایش :
- احتیاج به ناشتا بودن نیست .
- درب ظرف محتوی نمونه باید کاملاً بسته باشد.
- در مواردی که آزمایش در چند نوبت باید انجام شود، به بیمار توصیه گردد هر نمونه باید بلافاصله پس از تهیه به آزمایشگاه تحویل گردد. در غیر این صورت تا زمان انتقال نمونه به آزمایشگاه ، در دمای یخچال (۸-۲ درجه) قرار گیرد.
- برچسب روی ظرف نمونه باید تمیز باقی بماند تا مشخصات آن خوانا باشد.
- از بخش بلغمی یا خونی مدفوع نیز درون ظرف ریخته شود.
- در طی یک روز نباید بیشتر از یک نمونه از بیمار جمع آوری نمود.

• در صورتی که اندازه گیری کمی چربی ۷۲ ساعته مدفوع مورد نظر می باشد ظرف جمع آوری نمونه باید از قبل وزن شده باشد.

چنانچه بیمار دارو مصرف می کند حتماً در مورد داروهای مصرفی خود قبل از نمونه گیری با آزمایشگاه مشورت نماید.

نحوه جمع آوری نمونه

• نمونه مدفوع باید در ظرف مخصوصی که از طرف آزمایشگاه تحویل می گردد و تمیز و درب دار و فاقد مواد نگهدارنده است ، جمع آوری شود.

• چنانچه به علتی امکان جمع آوری مستقیم مدفوع در ظرف نمونه گیری مقدور نباشد باید نکات زیر حتماً رعایت گردد:

۱. قبل از اجابت مزاج ، کف توالت باید کاملاً شسته و عاری از مواد شوینده و پاک کننده گردد (ترجیحاً بهتر است دو بار سیفون کشیده شود).

۲. پس از اجابت مزاج با استفاده از یک آبسلانگ یا اپلیکاتور ، مقدار کمی از سطح رویی مدفوع را بدون اینکه با ادرار یا آب مخلوط گردد، در ظرف مخصوص قرار داده و درب آن محکم بسته شود.

ملاحظات ایمنی

چون هر نمونه مدفوع می تواند منبع مهمی جهت انتقال باکتری ، ویروس و انگل محسوب شود ، لذا باید به رعایت نکات بهداشتی در هنگام جمع آوری و انتقال آن توجه شود.

آزمایش بررسی خون مخفی در مدفوع:

توصیه های قابل ارائه به بیماران:

برای انجام این آزمایش باید نکات زیر رعایت گردد:

• خانم هایی که عادت ماهیانه هستند تا سه روز پس از پایان دوره فوق از انجام این آزمایش خودداری نمایند.

• چنانچه بیمار به بواسیر یا شقاق مقعد مبتلا بوده و خونریزی واضحی از این ضایعات مشاهده می گردد، قبل از انجام آزمایش به آزمایشگاه اطلاع دهد.

• چنانچه بیمار به علل مختلف دچار خونریزی از لثه ها یا مخاط دهان است ، خون بلعیده شده می تواند سبب مثبت شدن کاذب آزمایش گردد. پس بهتر است آزمایشگاه در جریان قرار گیرد.

• دو تا سه روز پیش از آزمایش و در طی دوره جمع آوری نمونه ، از خوردن غذاهای زیر خودداری شود:

گوشت قرمز (بهتر است گوشت مرغ و ماهی نیز مصرف نگردد)، سبزیجات خام بخصوص شلغم، ترب و تربچه ، قارچ ، کلم بروکلی ، گل کلم ، پرتقال ، موز ، انگور ، طالبی یا گرمک ، خربزه ، ترب کوهی.

• حداقل از هفت روز قبل از انجام آزمایش از مصرف داروهای زیر اجتناب گردد، در غیر این صورت به آزمایشگاه اطلاع داده شود:

سالیسیلات ها مانند آسپیرین ، سایر داروهای ضد التهاب غیر استروئیدی مانند ایبوپروفن ، ایندومتاسین ، دیکلوفناک سدیم ، داروهای استروئیدی ، کلشی سین ، ویتامین C ، آنتی اسیدها ، ترکیبات آهن دار ، ترکیبات یددار ، دیورتیک های تیازیدی ، رزروپین.

لازم به ذکر است که با توجه به تنوع داروهای مصرفی و امکان تداخل آنها با نتایج آزمایش بهتر است مصرف هرگونه دارو قبل از انجام آزمایش به اطلاع پزشک معالج رسانده شود.

شرایط نگهداری نمونه ونحوه انتقال

- نمونه باید سریعاً به آزمایشگاه تحویل داده شود ، در غیر اینصورت تا زمان رسیدن به آزمایشگاه در دمای یخچال (۸-۲ درجه) نگهداری شود و از قراردادن نمونه ها در محیط گرم یا در مجاورت نور خورشید خودداری شود.
- تاخیر در انجام آزمایش می تواند بر نتایج آن تاثیر منفی داشته باشد .
- نمونه مدفوع نباید با ادرار یا سایر مواد آلوده شود.

حجم نمونه

- مقدار مدفوع لازم برای آزمایش خون مخفی در مدفوع قوام (جامد) حدود ۵ گرم (به اندازه یک فندق) و در مدفوع آبکی پنج میلی لیتر است.
- نحوه جمع آوری نمونه
- نمونه مدفوع باید در ظرف مخصوصی که از طرف آزمایشگاه تحویل می گردد و تمیز ، درب دار و فاقد مواد نگهدارنده است ، جمع آوری شود.
- چنانچه به علتی امکان جمع آوری مستقیم مدفوع در ظرف نمونه گیری مقدور نباشد باید نکات زیر حتماً رعایت گردد:

۱. قبل از اجابت مزاج ، کف توالت باید کاملاً شسته و عاری از مواد شوینده و پاک کننده گردد(ترجیحاً بهتر است دو بار سیفون کشیده شود).

۲. پس از اجابت مزاج با استفاده از یک آسلانگ یا اپلیکاتور ، مقدار کمی از سطح رویی مدفوع را بدون اینکه با ادرار یا آب مخلوط گردد، در ظرف مخصوص قرار داده و درب آن محکم بسته شود.

ملاحظات ایمنی

چون هر نمونه مدفوع می تواند منبع مهمی جهت انتقال باکتری ، ویروس و انگل محسوب شود ، لذا باید به رعایت نکات بهداشتی در هنگام جمع آوری انتقال آن توجه شود.

جمع آوری نمونه مدفوع جهت اسکاچ تست:

۱. به بیمار ۲ عدد لام به اضافه چسب پلاستیکی داده می شود.
۲. بیمار باید به شکم خوابیده و چسب پلاستیکی به قسمت مقعد (رکتوم) چسبانیده شود. اعمال فشار کمی نوار چسب را به سطح مقعد (رکتوم) تثبیت می کند.
۳. بعد از ۲۰ الی ۳۰ دقیقه چسب را از محل مقعد (رکتوم) جدا کرده و از محل چسب نوار به سطح لام (شیشه) چسبانیده می شود.
۴. در صورت موفقیت آمیز نبودن این عمل، می توان از لام (شیشه) و چسب اضافی استفاده نمود و مراحل ۲ الی ۴ را تکرار کرد.
۵. لام (شیشه) چسب خورده را در یک پاکت که مشخصات بیمار در آن ذکر شده به آزمایشگاه تحویل دهید.
۶. بدلیل ضخامت کم شیشه لام ، از ضربه خوردگی لام جلوگیری نمایید.
۷. پس از نمونه برداری، دستهای خود را بشویید.

آزمایش مدفوع برای تشخیص پارازیت (انگل):

مقدار کمی مدفوع را در ظرف محتوی ماده نگهدارنده ریخته و خوب مخلوط نمائید.

برای این آزمایش :

- ۱- احتیاج به ناشتا نیست
- ۲- اگر درون قوطی مایع باشد مایع درون قوطی آب نیست لطفا مواظب باشید.
- ۳- سعی شود که هر بار یک قوطی به آزمایشگاه آورده شود.
- ۴- لطفا بر چسب تمیز باقی بماند که اسم خوانا باشد.
- ۵- از بخش خلطی یا خونی مدفوع درون قوطی ریخته شود.
- ۶- بعد از آوردن آخرین قوطی از پذیرش زمان جواب آزمایش را بپرسید و بگویید تمام نمونه ها را آورده اید.

دستورالعمل جمع آوری نمونه مایع منی:

برای بررسی و شمارش اسپرم

آزمایش بر روی مایع منی به فرد خاصی به منظور تشخیص علت نازایی در مردان مورد استفاده قرار می گیرد .

- نمونه باید ترجیحا در آزمایشگاه تهیه شود و چنانچه این امر ممکن نباشد ، نمونه باید در مدت کمتر از نیم ساعت به آزمایشگاه تحویل داده شود . در هنگام تحویل نمونه به آزمایشگاه زمان دقیق جمع آوری آن را به مسئول پذیرش اعلام نمائید.

- نمونه باید پس از ۳ تا ۵ روز پرهیز از نزدیکی یا انزال تهیه شود و نمونه هایی که پیش از دو روز و پس از هفت روز از آخرین نزدیکی جمع آوری شود برای آزمایش مناسب نیست.

- وجود تب در خلال ۳ روز پیش از انجام آزمایش ، نتیجه را تحت تاثیر قرار می دهد.

رفتن به جکوزی و اسخر و سونا در ۳ روز قبل از آزمایش نتیجه را تغییر میدهد.

سر آلت به ظرف نمونه تماس پیدا نکند

دستها شسته شود و مثانه نیز خالی باشد

- بهترین نمونه منی نمونه ای است که از طریق تحریک مصنوعی تهیه شده بدون استفاده از صابون ، و با دست کمی نمناک نمونه تهیه و در ظرف مخصوصی که از طرف آزمایشگاه در اختیار شما قرار داده شده ، جمع آوری می گردد. نمونه جمع آوری شده توسط کاندوم برای آزمایش مناسب نیست.

از ظرف شیشه ای یا پلاستیکی تمیز، خشک و با دهانه گشاد که در دمای ۲۰ الی ۴۰ درجه گرم شده و فاقد ترکیبات دترجنت یا سایر مواد سمی است استفاده شود. بهتر است ظرف مخصوص را از آزمایشگاه تحویل بگیرید

- باید دقت شود که تمامی نمونه منی در ظرف مخصوص ریخته شود زیرا چنانچه فقط قسمتی از نمونه در اختیار آزمایشگاه قرار داده شود باعث به دست آمدن نتیجه غیر واقعی خواهد شد.

- قبل از ریختن نمونه به داخل ظرف بهتر است با در دست گرفتن ظرف دمای آن را به نزدیک درجه حرارت بدن (۳۷) درجه انتی گراد) برسانید.

- از قرار دادن نمونه در حرارت های کمتر از صفر درجه و بالاتر از ۴۰ درجه سانتی گراد خود داری نموده و سعی کنید تا زمان تحویل نمونه به آزمایشگاه آن را در دمای نزدیک به حرارت بدن (۳۷) درجه سانتی گراد) نگهداری کنید.

توجه: نمونه ای که از زمان جمع آوری آن بیش از یک ساعت گذشته باشد، فاقد ارزش است.

آزمایش مایع منی بعد از بستن لوله ها در مردان (واژکتومی):

انجام آزمایش منی در این افراد مشابه انجام آزمایش معمولی منی است با این تفاوت که:

- این آزمایش باید حداقل دو ماه پس از بستن لوله ها انجام شود.

- در طی ۴۸ ساعت پیش از انجام آزمایش نباید نزدیکی صورت پذیرد یا مایع منی به هر علت دفع شود.

جمع آوری نمونه خلط:

۱. نمونه خلط را فقط در ظرف آزمایشگاه جمع آوری نمایید.

۲. نمونه گیری را ترجیحاً قبل از استفاده از هر نوع آنتی بیوتیک انجام دهید.

۲. لازم است قبل از گرفتن خلط دهان چند بار با آب معمولی شسته شود. نفس عمیقی را از راه بینی کشیده و برای لحظه ای نفس خود را در سینه حبس کنید و با سرفه عمیق، خلط خود را داخل ظرف مربوطه تخلیه کنید و از ریختن خلط به جدار خارجی ظرف خود داری نمائید.

چنانچه مشکل بود سر را روی بخار آب گرفته استنشاق نموده یا با آب نمک ده درصد قرقره نمایید تا خلط بیاید.

سعی شود آب دهان نباشد، آب دهان شفاف و آبکی است ولی خلط چسبندگی دارد. نمونه خلط جهت تشخیص علت عفونت مجاری تنفسی تحتانی جمع آوری می گردد و چنانچه به جای آن نمونه ترشحات حلقی و یا دهانی (آب دهان) جمع آوری گردد، نتیجه مطلوب از این آزمایش حاصل نمی گردد.

۴. خلطی را که همراه با سرفه خارج می شود داخل ظرف مخصوص خلط جمع آوری نمائید.

۵. جهت جلوگیری از انتشار عفونت از آلوده شدن سطوح خارجی به ظرف خودداری نمائید.

حجم نمونه باید در هر بار نمونه گیری حداقل ۲ میلی لیتر باشد.

۶. درب ظرف را محکم بسته و آنرا به سرعت به آزمایشگاه تحویل دهید.

بیرون ماندن خلط در جواب آزمایش تاثیر می گذارد

تهیه کننده / تهیه کنندگان		
مهرداد نحوی (سوپروایزر آزمایشگاه)	دکتر فرامرز دارابی (مسئول کمیته علمی آزمایشگاه)	ارسلان حقیقت منش (پرسنل آزمایشگاه)
تأیید کننده	تصویب کننده	ابلاغ کننده
دکتر فرامرز دارابی (مسئول فنی بخش بیوشیمی آزمایشگاه)	دکتر مرضیه میرزائی (مسئول فنی آزمایشگاه)	دکتر سید محمد جمالیان (ریاست بیمارستان)